

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 6/2003 vp

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2004

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan apulaispääsihteeri on kirjeellään 18.9.2003 eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentissa ilmenevässä tarkoituksessa saattanut valiokunnan tietoon, että eduskunta on 18.9.2003 lähettänyt hallituksen esityksen valtion talousarvioksi vuodelle 2004 (HE 55/2003 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- talousjohtaja Hannele Laihonen, maatalousneuvos Leena Hömmö, vanhempi hallitussihteeri Elma Solonen, ylitarkastaja Esa Hiiva ja ylitarkastaja Sanna-Liisa Taivalmaa, maa- ja metsätalousministeriö
- vanhempi hallitussihteeri Seija Kivinen ja budjettineuvos Kati Suihkonen, valtiovarainministeriö
- ylijohtaja Pauli Karvinen, Maanmittauslaitos

- maanmittausjohtaja Juhani Jokela, Pohjanmaan maanmittaustoimisto
- johtaja Erkki Joki-Tokola ja vanhempi tutkija Elina Virtanen, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT, Pohjois-Pohjanmaan tutkimusasema
- ylijohtaja Erkki Kemppainen, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT
- vt. toiminnanjohtaja Päivi Rönni, Finfood - Suomen Ruokatieto ry
- puheenjohtaja Esa Partanen, Luomuliitto ry
- varametsäjohtaja Timo Nyrhinen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Irma Kärkkäinen, Pohjois-Savon kuntayhtymä

Lausunnon rajaaminen

Valiokunta rajaa yksityiskohtaiset kannanottonsa jäljempänä kosketeltaviin kysymyksiin.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Tilusjärjestelyjen edistäminen valtion talousarviossa

Tilusjärjestelytoiminnalla tarkoitetaan kaikkia niitä Maanmittauslaitoksen tehtäväalueeseen

kuuluvia keinoja, joilla voidaan parantaa kiinteistöjaotusta ja edistää kiinteistöjen tarkoituksenmukaista käyttöä. Maanmittauslaitoksen toteuttama tilusjärjestelytoiminta edistää ja tukee sellaista maaseudun maankäytön rakenteiden kehittämistä, joka johtaa yleiseltä ja yksityiseltä

kannalta mahdollisimman hyvään tulokseen. Tulokset pyritään saavuttamaan taloudelliselta kannalta edullisesti, vähäisin haitoin ja menetyksin.

Tilusjärjestelyjä suoritetaan varsinaisissa tilusjärjestelytoimituksissa, joita ovat uusjako, hankeuusjako, vesitilusjärjestely ja alueellinen tietoimitus. Lisäksi tilusjärjestelyjä suoritetaan yleistietoimitusten ja lunastuslain (603/1977) mukaisten lunastustoimitusten yhteydessä. Nykyisin tehdään tosin yhä enenevässä määrin suurempien yleistiehankeiden ja lunastushankkeiden yhteydessä ko. hankkeeseen liittyen erillinen tilusjärjestelytoimitus hankeuusjakona.

Tilusjärjestelyjen kustannukset koostuvat toimituskustannuksista ja toimituksen yhteydessä tehtyjen perusparannusten kustannuksista. Toimituskustannukset rahoitetaan osin Maanmittauslaitoksen toimintamenomomentilta ja peritään osin asianosaisilta.

Valiokunnalle toimitetusta selvityksestä on käynyt ilmi, että Maanmittauslaitoksen on laajennettava tilusjärjestelytoimintaansa kasvavan kysynnän sekä toimintaympäristön muutosten vaatimalla tavalla. Vaikka uuden teknologian käyttöönotolla ja toimitusten keventämisellä voidaan alentaa yksikkökustannuksia ja tilusjärjestelyjen keskinäisellä priorisoinnilla säädellä vuosittaista rahoitustarvetta, tilusjärjestelytoiminnan laajentaminen vaatii nykyistä suurempaa valtion panostusta tilusjärjestelytoimitusten kustannuksiin. Toimituskustannusten osalta Maanmittauslaitos on varautunut toimintamenomomentilla olevan rahoituksen suuntaamiseen muista tehtävistä tilusjärjestelyihin. Jos kysynnän kasvu ylittää 100 henkilötyövuoden vuosittaisen tarpeen, mikä sinällään saattaa olla hyvinkin mahdollista vuoden 2006 jälkeen, tarvitsee Maanmittauslaitos lisärahoitusta toimintamenomomentille suoriutuakseen tehtävästä. Asiaa joudutaan arvioimaan jatkuvasti kunkin vuoden talousarvioehdotuksen laatimisen yhteydessä.

Kiistatonta sen sijaan on, että perusparannustöiden tukemiseen tarvitaan valtion lisärahoitusta. Tänä vuonna uusjakojen tukemismomentille on myönnetty 3 milj. euroa ja vuodelle 2004 on esitetty samaa määrää. Määrällä voidaan suorit-

taa ensi vuodelle suunnitellut toimenpiteet. *Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että tämän hetken näkymien mukaan uusjakojen tukemismomentin rahoitusta tulee nostaa jo vuoteen 2006 mennessä ainakin 4 milj. euroon. Jos kuitenkin tarveselvityshakemukset lisääntyvät siinä määrin kuin viime aikoina on tapahtunut, rahoituksen lisäämistarve on vielä edellä mainittuakin suurempi. Vuoteen 2010 mennessä tarve saattaa olla jopa 6–8 milj. euroa vuodessa.*

Luomutuotannon menekinedistäminen

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että luomun nopeana jatkunut markkinakasvu on viimeisen vuoden aikana tasaantunut. Asiakkaiden ostohalukkuus on riippuvainen tuotevalikoiman riittävydestä, saatavuudesta ja tuotteiden hintalaatusuhteesta. Näihin osatekijöihin kohdistuukin tällä hetkellä suurin kritiikki. Tuotantoketjussa luomutuotannon kasvun esteinä nähdään heikko kannattavuus ja yhteistyön heikkous. Myönteisimmin luomutuotannon kasvuun suhtautuvat tällä hetkellä ketjun loppupään toimijat, etenkin ammattikeittiöala. Viljelijät ovat tällä hetkellä luomun suhteen epävarmimpia. Tämä näkyy myös siinä, että siirtymishalukkuus luomutuotantoon on vähentynyt. Vaikeuksia on etenkin kotieläintuotannon puolella, mutta myös kasvintuotannossa. Valiokunta katsoo, että jo luomutuotannossa vallitsevan yleisen tilanteenkin vuoksi on tärkeää, että valtion talousarviosta heijastuu yhteiskunnan kannustava suhtautuminen luomutuotantoon. Samalla valiokunta kiirehtii toimia maamme luomustrategian (Ehdotus luonnonmukaisen elintarviketuotannon kehittämiseksi; Työryhmämuistio MMM 2001:10) tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamiseksi.

Luonnonmukaisen tuotannon menekinedistämistukea on maksettu vuodesta 1998 lähtien, ja tuki on notifioitu EU:n komissiolle vuonna 2001. Tuensaajana on tähän asti ollut Finfood - Suomen Ruokatieto ry:n osana toimiva Finfood/LUOMU.

Tuki muodostuu eri toimenpiteistä, joihin voidaan myöntää valtion rahoitusta enintään 50 tai 100 prosenttia. Valtionrahoitusta voidaan

myöntää enintään 50 prosenttia toimiin, jotka katsotaan luomutuotteiden mainonnaksi. Valtionrahoitus voi olla 100 prosenttia mm. seuraavissa toiminnaissa: luomutuotteiden esillepanon parantaminen, koulutus, markkinatutkimukset, tieteellisen tiedon jakaminen suurelle yleisölle ja messut.

Finfood/LUOMU järjestää tiedotus ja kuluttajakampanjoita, joiden tavoitteena on lisätä luomuketjun osaamista ja kuluttajien luomutietoutta. Markkinatutkimuksissa selvitetään mm. kuluttajien ostohalukkuutta ja suhtautumista luomuun sekä luomuketjun asenteita ja halukkuutta lisätä luomutuotteiden osuutta. Tuotekehitys- ja laatuprojekteissa tavoitteena on mm. parantaa luomukasvisten hinta-laatusuhdetta ja kannustaa kauppiaita kehittämään luomuhedelmien ja -vihannesten myyntiä.

Vuoden 2002 talousarvioon eduskunta lisäsi tuotannon ja markkinoinnin kehittämismomentille 50 000 euroa (vuoden 2003 talousarviossa 60 000 euroa) käytettäväksi Portaat luomuun -ammattikeittiöohjelmaan, jonka tavoitteena on lisätä luomutuotteiden käyttöä ammattikeittiöissä. Ohjelman toteuttavat yhdessä Finfood/LUOMU ja Suomenjoen Luomukeittiökeskus.

Finfood/LUOMUn ja Luomukeittiökeskusten vuonna 2002 käynnistämä Portaat luomuun -valmennusohjelma on todettu hyvin toimivaksi luomun käytön edistämiseksi ja kehittämismalliksi ammattikeittiöissä. Ohjelman tavoitteena on yksittäisten luomuteemapäivien sijaan lisätä säännöllistä luomuraaka-aineiden käyttöä ammattikeittiöissä asteittain.

Vuodeksi 2003 myönnetyn 60 000 euron lisämäärärahan turvin keittiöiden valmennuksia on pystytty toteuttamaan, mutta valiokunnan saaman selvityksen mukaan nykyinen määräraha ei riitä valmennusohjelman kehittämiseen ja henkilökohtaiseen konsultointiin, mikä on ehdoton edellytys valtakunnallisten cateringyritysten ja ravintolaketjujen mukaan saamiselle sekä suurteollisuuden luomutuotteiden käytön nopealle lisäämiselle. Jatkuva ja tasainen luomutuotteiden käyttö ammattikeittiöissä parantaa elintarviketalouden valmistajan edellytyksiä lisätä ammattikeittiöille kehitettyjä luomutuotteita. *Edellä esitetyn pe-*

rusteella valiokunta pitää tärkeänä, että Portaat luomuun -ammattikeittiöohjelman toteuttamiseen osoitetaan valtion talousarviossa 90 000 euron määräraha.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) Pohjois-Pohjanmaan tutkimusasetuksen siemenperunatutkimuksen rahoitus

Vastauksessaan (EV 101/2002 vp) hallituksen esitykseen Siemenperunakeskuksen muuttamiseen osakeyhtiöksi liittyväksi lainsäädännöksi (HE 70/2002 vp) eduskunta edellytti, että tuolloin Siemenperunakeskuksella ollut tehtävä tutkia ja kehittää korkealaatuisen siemenperunan tuotantotekniikkaa nimenomaan Suomen pohjoisiin oloihin sopivaksi tulee jatkaa MTT:n Ruukin tutkimusasemalla ja että valtion talousarviossa osoitetaan vuosittain perunanviljelyä koskevaan tutkimus- ja kehitystoimintaan riittävät määrärahat.

Pohjois-Pohjanmaan tutkimusasetuksen tutkimusaloista on viime aikoina eniten painoarvoaan lisännyt siemenperunatutkimus. Voimakkaan panostuksen siemenperunatutkimukseen on sekä mahdollistanut että velvoittanut aseman sijainti siemenperunan tuotantoalueen keskellä (High Grade -alue) ja alan yritystoiminnan keskittyminen Pohjois-Pohjanmaalle (Pohjoisen kantaperuna OY, Suomen Siemenperunakeskus OY, RavintoRaisio ja 1 400 ha:n ala sopimus-pohjaista siemenperunatuotantoa). Siemenperunatuotannon sijoittumisen Pohjois-Pohjanmaalle ovat puolestaan ratkaisseet tuotannolle otolliset luonnonolosuhteet. Näistä mainittakoon päivän pituus kasvukauden aikana, vaarallisista kasvitaudeista ja tuholaisista vapaa alue sekä viljelymaiden hyvä soveltuvuus tuotantoon.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on tuotu esiin, että tulevaisuuden perunatuotannosta siemenperuna tulee menestymään parhaiten, koska siemenperuna-alalla on hyvät mahdollisuudet lisätä tuotantoaan vientimarkkinoiden kautta. Tuotannon laajentumisen ehdottomana edellytyksenä on kuitenkin siemenperunan hyvän laadun varmistaminen ja pohjoisen tuotantoympäristön myönteisten vaikutusten todentami-

nen. Samat periaatteet soveltuvat perunatutkimukseen koko maassa.

Pohjois-Pohjanmaan tutkimusasema on toteuttanut soveltavaa perunatutkimusta määrätietoisesti vuodesta 1997 lähtien. Tehty soveltava tutkimus on onnistunut määrittämään siemenperunatuotannon vaatimat keskeisimmät tutkimustarpeet. Soveltavan tutkimuksen keinovalikoima ei kuitenkaan riitä kaikkien yksilöityjen ongelmien ainoaksi työkaluksi, vaan sen rinnalle kaivataan vankkaa perustutkimuksen osaamista.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tutkimusasema on joutunut rahoittamaan siellä tehtyjä tutkimuksia lähinnä MTT:n ulkopuolisin varoin, sillä MTT:n osuus perunatutkimuksen palkkarahoituksesta on varsin vaatimaton (n. 10—14 prosenttia). Ulkopuolisesta rahasta huomattava osuus on TE-keskuksesta saatua kehittämisrahaa (EMOTR), jonka käyttäminen puhtaasti tutkimuksen rahoitukseen tai investointeihin ei ole rahoitusehtojen sallimissa rajoissa mahdollista. Siksi perunatutkimukseen kaivattu perustutkimuksen panos ja sen vaatima laite- ja analyysivalmius edellyttävät tarkoitukseen soveltuvaa ja pysyvää rahoitusta. *Valiokunta katsoo, että MTT:n Pohjois-Pohjanmaan tutkimusaseman lisärahoitustarve 300 000 euroa siemenperunatutkimukseen katetaan vuosittain valtion talousarvion momentille 30.21.21 osoitettavana lisämäärärahana.*

Lopuksi

Valiokunta kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että:

1) Talousarvio ei sisällä seuraavia menoja/vaikutuksia:

— kesällä 2003 hyväksytyyn EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen edellyttämiä hallinnollisia lisämenoja

— hallituksen kehyspäätöksessä (toukokuu 2003) varattua 14 089 000 euron määrärahaa (käytöstä päätetään myöhemmin liittymissopimuksen artiklaa 141 koskevan sopimuksen vaikutusten selvityä)

— liittymissopimuksen artiklan 141 perusteella sovitusta johtuvia muutoksia (mukaan lukien rakennepolitiikka ja siten myös Maatilatalouden kehittämisrahaston rahoituksen järjestäminen). *Valiokunta pitää tärkeänä, että liittymissopimuksen artiklaa 141 koskevien ratkaisujen tultua nyt tehdyiksi hallitus antaa niin pian kuin mahdollista esityksen eduskunnalle ratkaisujen edellyttämän lisärahoituksen toteuttamiseksi.*

2) Talousarvioesityksen (Metsäluonnon hoidon edistämismomentin 30.31.45) tulee kattaa myös Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lapin läänin lounaisosan metsien monimuotoisuuden turvaamiseksi laaditun toimintaohjelman (METSÖ) toteuttamisen edellyttämä rahoitus.

3) Talousarvioesitykseen (Metsäntutkimuslaitoksen toimintamomentti 30.32.21) sisältyy 100 000 euron suuruinen Joensuun tutkimuskeskuksen uudisrakennuksen investointiraha, mutta se ei mahdollista täysimittaisia kalustamis- ja laiteinvestointeja. Valiokunta pitää tärkeänä, että momenttiin 30.32.21 lisätään nettomäärärahana 500 000 euroa Joensuun tutkimuskeskuksen uudisrakennuksen kalusto- ja laiteinvestointien toteuttamiseksi.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta kunnioittavasti esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 17 päivänä lokakuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Sirkka-Liisa Anttila /kesk	Esa Lahtela /sd
vpj.	Harry Wallin /sd	Minna Lintonen /sd
jäs.	Nils-Anders Granvik /r	Reijo Paajanen /kok
	Pertti Hemmilä /kok (osittain)	Erkki Pulliainen /vihr
	Matti Kauppila /vas	Kimmo Tiilikainen /kesk
	Esko Kiviranta /kesk	Pekka Vilkuna /kesk (osittain)
	Katri Komi /kesk	Lasse Virén /kok (osittain)
	Risto Kuisma /sd	vjäs. Jari Leppä /kesk
	Lauri Kähkönen /sd	Unto Valpas /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.